

Legal update

Září 2023

Weinhold Legal

Obsah

Aktuality v legislativě

Novela zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi

Zákon o hromadném občanském řízení soudním

Aktuality v judikatuře

Náhrada škody za krizová opatření v době covidu

Informace uvedené v tomto bulletinu jsou prezentovány na základě našeho nejlepšího přesvědčení a poznatků získaných v době, kdy byl tento text dán do tisku. Nicméně, konkrétní informace vztahující se k tématům uvedeným v tomto bulletinu by měly být konzultovány dříve, než na jejich základě bude učiněno jakékoliv rozhodnutí.

Bankovníctví, finance a pojišťovnictví:

Daniel Weinhold, Václav Štraser, Ondřej Tejnský

ESG – Firemní udržitelnost

Tereza Hošková

Fúze a akvizice:

Daniel Weinhold, Václav Štraser

Insolvence a restrukturalizace:

Zbyšek Kordač, Jakub Nedoma

IT, media, telekomunikace:

Martin Lukáš, Jakub Nedoma, Michal Przewczek

Nemovitosti:

Pav Younis, Václav Štraser

Ochrana osobních údajů:

Martin Lukáš, Tereza Hošková, Daša Aradská

Pracovní právo: Eva Procházková, Anna Bartůňková, Daša Aradská, Ondřej Tejnský

Slovenské právo:

Tomáš Čermák, Karin Konečná

Správa rodinného majetku:

Milan Polák, Zbyšek Kordač, Michaela Koblasová

Soudní a rozhodčí řízení: Milan Polák, Zbyšek Kordač, Anna Bartůňková, Michaela Koblasová, Michal Švec

Soutěžní právo / právo EU:

Tomáš Čermák

Start-upy, venture kapitál a kryptoměny: Pav Younis, Martin Lukáš, Jakub Nedoma, Michal Švec, Ondřej Tejnský

Aktuality v legislativě

Novela zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi

Poslanecká sněmovna na svém zasedání dne 15. září 2023 schválila novelu zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi upravující **režim zveřejňování údajů o držitelích datových schránek ve veřejném seznamu** již v prvním čtením a předloha tak míří do Senátu.

Současná právní úprava zavedla veřejný seznam držitelů datových schránek (a to i pro fyzické osoby a podnikající fyzické osoby), ve kterém je každý držitel uváděn obligatorně, byť právní úprava umožňuje na aktivní žádost výmaz z tohoto seznamu. Dle předkladatele novely tím dochází k nadměrnému zasahování do soukromí jako jednoho ze základních práv. Zejména je možné zjistit v seznamu držitelů datových schránek adresu všech dotčených subjektů, což je dle názoru předkladatele nadbytečné a neproporcionální.

Navržená úprava nemění rozsah údajů zveřejňovaných v seznamu držitelů datových schránek, ale nahrazuje princip opt-out principem opt-in. Tedy namísto automatického zápisu na seznam a nezbytné aktivní žádosti o vymazání může fyzická nebo podnikající fyzická osoba požádat naopak o zápis na seznam.

Zákon o hromadném občanském řízení soudním

Dne 15. září 2023 prošel 1. čtením v Poslanecké sněmovně vládní návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním, kterým se zavádí právní úprava kolektivních žalob ve spotřebitelských věcech, tj. právní úprava, která souhrnně a komplexně upraví hromadné vymáhání práv v oblasti vztahů mezi podnikatelem a spotřebiteli. Zákon implementuje evropskou směrnici o zástupných žalobách, podle níž je nezbytné zajistit občanům EU přístup k zástupné žalobě na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů.

Zákon umožní v jednom řízení projednat podobné nároky vyplývající z právních poměrů mezi podnikatelem a spotřebiteli. Cílem hromadných řízení bude v první řadě zajištění lepšího přístupu k justici všem osobám, jimž se individuální vymáhání jejich práv nevyplatí – tj. v první fázi zejména spotřebitelům.

Hromadné řízení však bude představovat jen **zvláštní druh civilního řízení**. Na otázky neupravené v zákoně o hromadném řízení se proto použijí pravidla platná pro civilní proces jako takový, tedy zejména občanský soudní řád. Jednou žalobou budou uplatněny všechny nároky (více spotřebitelů) vzniklé z jediné protiprávní činnosti, které tak bude možné vymoci v jednom soudním řízení.

Procesní legitimaci k podání hromadné žaloby bude mít v souladu s unijní regulací určená nezisková osoba, a to právnická osoba, která bude zapsána do seznamu oprávněných osob podle zákona o ochraně spotřebitele, nebo společně více takovýchto osob. Postavení členů skupiny, jejichž nárok je v řízení projednáván, bude omezené. **Základním právem členů skupiny bude možnost volby, zda se chtějí hromadného řízení účastnit či nikoliv (princip opt-in).** Pokud se pro tuto možnost rozhodnou, stanou se tzv. zúčastněnými členy skupiny.

Legal update

Září 2023

Weinhold Legal

Bude se jednat o procesní postavení *sui generis*. Tito členové skupiny nebudou považováni za účastníky řízení, budou mít nicméně v řízení několik práv. Tím, že žalobce bude vystupovat v řízení za celou skupinu, bude po celou dobu povinen hájit její zájmy.

Hromadné řízení se bude dělit na dvě fáze. Nejprve bude třeba zjistit, zda jsou naplněny podmínky pro projednání věci společně – jde o fázi řízení, v níž se zkoumá otázka přípustnosti hromadné žaloby. Pokud budou podmínky osvědčeny, řízení se překloupí do fáze hromadného řízení ve věci samé. Aby bylo možné hromadné řízení vést, bude nezbytné naplnit zvláštní podmínky hromadného řízení.

- Skupina bude muset mít dostatečný počet členů – alespoň 20.
- Žalobcem bude předem určená nezisková osoba, která podléhá kontrole ze strany ministerstva průmyslu a obchodu.
- Nároky musí být podobné, pokud jde o projednávané skutkové otázky, s důrazem na účelnost a hospodárnost takového projednání.
- Skupina musí být adekvátně zastoupena.
- Nesmí jít o zneužití práva.

Závěrem je však nutné zdůraznit, že projednávání zákona je teprve na svém začátku a lze předpokládat, že může doznat změn v rámci dalších čteních zákona.

Aktuality v judikatuře

Náhrada škody za krizová opatření v době covidu

(Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 63/2023 ze dne 31. srpna 2023)

Nejvyšší soud se zabýval dovoláním obchodní společnosti, která se domáhala náhrady škody vůči České republice – ministerstvu vnitra, která jí vznikla v důsledku krizových opatření (usnesení vlády ČR), jimiž byl v určitých specifikovaných časech omezen a posléze zcela zakázán maloobchodní prodej a prodej a poskytování služeb mj. v provozovně žalobkyně. Tvrzená škoda podle žalobkyně představuje její ušlý zisk za období od 28. října 2020 do 28. února 2021 ve výši 1.100.123 Kč. Žalobkyně se dále domáhala náhrady škody v podobě nákladů na její právní zastoupení ve výši 39 000 Kč, kdy i tato škoda jí měla vzniknout v důsledku jí uvedených krizových opatření. **Žalobkyně zdůraznila, že stát podle ustanovení § 36 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), objektivně odpovídá za škodu vzniklou v důsledku přijatých krizových opatření, a to bez ohledu na to, zda jejich přijetí bylo správné či nezbytné.** Příslušenství ve formě úroku z prodlení pak požadovala od 11. dubna 2021, když uvedla, že dne předcházejícího, kdy podala žádost o odškodnění, nastala splatnost pohledávky.

Obvodní soud pro Prahu 7 jako soud prvního stupně žalobu o uložení povinnosti žalované zaplatit žalobkyni 1.139.123 Kč s příslušenstvím zamítl (výrok I) a uložil žalobkyni zaplatit žalované na nákladech řízení částku 600 Kč (výrok II). Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Dovolání posoudil Nejvyšší soud jako důvodné. Z ustanovení § 36 odst. 1 krizového zákona podle Nejvyššího soudu jednoznačně plyne, že „*institůt odpovědnosti za škodu vzniklou v příčinné souvislosti s krizovým opatřením je speciální normou obsahující zvláštní skutkovou podstatu odpovědnosti státu za škodu, která se řídí právě tímto zákonem, nikoliv zákonem č. 82/1998 Sb. či obecným předpisem. Zakládá přitom odpovědnost bez zřetele na zavinění (tzv. objektivní odpovědnost) a na rozdíl od uvedeného zákona nevyžaduje, aby škoda byla vyvolána nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem.*“ Na tuto speciální odpovědnost může dojít v případě, že jsou současně splněny tyto předpoklady: 1) provedení krizového opatření, 2) vznik škody a 3) příčinná souvislost mezi krizovým opatřením a vznikem škody. Existuje zde však možnost státu se z odpovědnosti liberovat, prokáže-li (důkazní břemeno leží na něm), že poškozený si způsobil škodu sám. Z dikce ustanovení § 36 odst. 1 krizového zákona je nepochybné, že odpovědnou osobou je stát.

V souvislosti s tím a v návaznosti na dovolatelkou vymezený dovolací důvod a argumentaci odvolacího soudu, se Nejvyšší soud na prvním místě zabýval otázkou, **zda činí krizový zákon rozdíl mezi krizovými opatřeními, která působí na území celé České republiky, a těmi, která směřují vůči konkrétní osobě nebo konkrétně vymezenému okruhu osob.** Z jazykového vyjádření přitom nevyplývá, že by okruh osob, do jejichž práv a povinností krizové opatření zasahuje, musel být konkrétně vymezen nebo omezen.

To samé platí i o systematické krizového zákona, neboť žádné omezení odpovědnosti státu na škodu způsobenou individuálně zaměřenými krizovými opatřeními z ní nevyplývá. Nejvyšší soud proto přistoupil i k posouzení otázky, zda takové omezení odpovědnosti státu odpovídá vůči historického zákonodárce. K tomuto Nejvyšší soud uvedl, že z ničeho nelze dovodit, že by historický zákonodárce zamýšlel omezit povinnost státu k náhradě škody jen na individuálně zaměřená krizová opatření. Naopak, dle Nejvyššího soudu si byl historický zákonodárce vědom toho, že krizovými opatřeními budou řešeny mimořádné události velkého rozsahu, přičemž přihlížel ke zkušenosti s povodněmi, jež zasáhly třetinu území státu. Podle Nejvyššího soudu nelze argumentovat ani skutečností, „*že zákonodárce nemůže v době přijetí určité právní úpravy domyslet, na které všechny situace bude do budoucna z hlediska vymezení hypotézy v ní obsažené právní normy tato norma použita.*“ Tato situace není nijak výjimečná a je řešitelná standardními metodami výkladu práva, včetně analogie a teleologické redukce. **Argumentace nepředvídatelností mimořádné situace spočívající v epidemii silně nakažlivého onemocnění, které postihne celé území státu, není proto namístě.**

Legal update

Září 2023

Weinhold Legal

Nejvyšší soud proto uzavřel, že „[o]mezení odpovědnosti státu podle § 36 odst. 1 krizového zákona na situace, kdy krizové opatření směřuje proti konkrétně určeným osobám, jak je provedl odvolací soud, proto nemá oporu v zákoně a nelze je dovodit ani teleologickým výkladem. Proto je právní posouzení věci odvolacím soudem z tohoto důvodu nesprávné. Nesprávné jsou rovněž úvahy odvolacího soudu v tom směru, že stát nenese odpovědnost za újmu způsobenou krizovými opatřeními, která jsou svojí povahou produktem legislativní činnosti.“

V rámci druhé části posouzení se Nejvyšší soud zabýval výkladem pojmu „provedení krizového opatření“, a to s ohledem na závěr odvolacího soudu, že má stát odpovídat podle § 36 odst. 1 krizového zákona pouze za škodu způsobenou jeho činností při provádění konkrétních krizových opatření. Jinak řečeno, samotné vydání krizového opatření vládou nelze považovat za jeho provedení ve smyslu § 36 odst. 1 krizového zákona.

Nejvyšší soud se k této dosud ve své judikatuře neřešené otázce, tj. kdy dochází k provedení krizového opatření jako jedné z podmínek vzniku odpovědnosti státu za škodu jím způsobenou, vyjádřil vůbec poprvé a učinil závěr, že „**povinnost státu nahradit škodu způsobenou krizovým opatřením nastupuje ve chvíli, kdy nastanou takové účinky krizového opatření, které povedou ke vzniku škody. Tento okamžik je třeba posoudit podle konkrétních okolností věci.**“

V poměrech žalobkyně došlo vydáním krizových opatření k omezení či zákazu maloobchodního prodeje, čímž měl žalobkyni ujít zisk. Z povahy těchto opatření plyne, že jejich účinky nastaly okamžikem, který je v každém jednotlivém krizovém opatření uveden. Od něj získala daná opatření potenciál způsobit žalobkyni škodu. Tento okamžik je proto nutno považovat za okamžik provedení krizových opatření ve smyslu § 36 odst. 1 krizového zákona.

Z uvedeného je zřejmé, že v obou částech otázky, pro kterou bylo dovolání připuštěno, posoudil odvolací soud nárok žalobkyně nesprávně. Nejvyšší soud vzhledem k tomu napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil.

Informace uvedené v tomto bulletinu současně nelze chápat jako vyčerpávající popis relevantní problematiky a veškerých možných konsekvencí, a nemělo by na ně být plně spoléháno v jakýchkoliv rozhodovacích procesech ani by neměly být považovány za náhrádku specifické právní rady, které by byla relevantní pro konkrétní okolnosti. Weinhold Legal, s.r.o. advokátní kancelář ani kterýkoliv právník uvedený jako autor těchto informací neodpovídají za jakoukoliv újmu, která by mohla vzniknout ze spoléhání se na zde uveřejněné informace. Dále si dovoluujeme poznamenat, že na některé záležitosti v tomto bulletinu uváděné mohou existovat různé právní názory z důvodu nejednoznačnosti příslušných ustanovení, a v budoucnu může převážit jiný než námi uváděný výklad.

Své připomínky laskavě zasilejte na e-mailovou adresu: matej.novak@weinholdlegal.com, anebo kontaktujte osobu, s níž jste obvykle ve spojení. Odhlášení publikací na office@weinholdlegal.com.

© 2023 Weinhold Legal
Všechna práva vyhrazena